Valtioneuvoston kanslia Neuvostoraportti EU/5/2024-VNK-23

Siivola Heli 13.3.2024

Yleisten asioiden neuvosto 20.2.2024; Neuvostoraportti

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 20.2.2024

Neuvosto valmisteli 21.–22.3. järjestettävää Eurooppa-neuvoston kokousta keskustelemalla Eurooppa-neuvoston selityksin varustetusta esityslistaehdotuksesta. Esityslistaehdotus sai laajan tuen. Ukrainan tuen jatkamista, mukaan lukien sotilaallisen tuen pikainen vahvistaminen, pidettiin Eurooppa-neuvoston tärkeimpänä aiheena. Puolustuksen ja turvallisuuden osalta kiirehdittiin komission esitysten saamista. Eurooppalaisen puolustusteollisuuden vahvistamiseksi tarvitaan myös pitkän aikavälin ratkaisuja. Keskustelua Lähi-idästä pidettiin välttämättömänä. EU:n yhtenäisyyden säilyttäminen on keskeistä. Keskustelussa nousivat esille myös muun muassa EU–Turkki-suhde, muuttoliike ja maatalous.

Neuvosto sai SEU 7 artiklan mukaisen tilannekatsauksen oikeusvaltioperiaatteesta Puolassa. Asia oli esillä Puolan omasta aloitteesta. Puola esitteli laatimansa toimintasuunnitelman ja jo tekemiään ja suunnittelemiaan toimia oikeusvaltion toimintaan liittyvien puutteiden korjaamiseksi. Komissio antoi oman päivityksensä tilanteesta. Komissio on valmis tukemaan Puolaa sen työssä ja arvioimaan toteutettuja toimia. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa Puolaa kiiteltiin laajasti sitoutumisesta ja päättäväisyydestä tarvittavien uudistusten toteuttamiseen ja kannustettiin jatkamaan työtä.

Muut asiat -asiakohdassa olivat lyhyesti esillä Montenegron edistyminen uudistuksissa, demokratian suojeleminen ulkopuoliselta häirinnältä sekä Ison-Britannian yksipuoliset toimet kalastuksessa.

Suomea edusti kokouksessa eurooppaministeri Anders Adlercreutz.

A-kohtien hyväksyminen

A-kohdat hyväksyttiin asiakirjojen 6673/24 ja 6674/24 mukaisesti.

Maaliskuun Eurooppa-neuvoston valmistelu: Selityksin varustettu esityslistaehdotus

Puheenjohtaja totesi, että maaliskuun Eurooppa-neuvostossa on tarkoitus keskittyä ulkosuhteisiin, turvallisuuteen ja puolustukseen. Huhtikuun ylimääräisessä Eurooppa-neuvostossa fokuksessa on talous. Maaliskuun Eurooppa-neuvostossa keskeinen elementti on jälleen Ukraina, ja EU:n tuen jatkaminen ja vahvistaminen eri sektoreilla, ml. sotilaallisen tuen vahvistaminen aiempien Eurooppa-neuvostojen päätösten mukaisesti. Turvallisuus ja puolustus on kokouksessa käsittelyssä myös Ukrainaa laajemmin, ml. puolustusteollisuus. Komission kontribuutiot ovat tulossa kuun vaihteessa. Aihetta on syytä tarkastella myös EU:n strategisen kompassin toimeenpanon näkökulmasta. Kokouksen asialistalla on myös Lähi-itä. Lisäksi esityslistalla on mm. eurooppalainen ohjausjakso. Eurooppa-neuvoston puheen-

johtajan on myös tarkoitus informoida strategisen ohjelman valmistelujen etenemisestä. Tähän kytkeytyvät myös pidemmän aikavälin toimet Euroopan tulevaisuudesta, laajentumisesta ja uudistumisesta. Eurooppa-neuvoston yhteydessä pidetään Eurohuippukokous.

Komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič) piti jaettua selityksin varustettua esityslistaa hyvänä pohjana jatkovalmisteluille. Venäjän laajamittaisesta hyökkäyksestä Ukrainaan tulee 24.2.2024 kaksi vuotta. EU:n vahvaa tukea Ukrainalle tulee jatkaa. 13. pakotepakettia valmistellaan. Pysäytettyjen varojen osalta komissio valmistelee yhdessä ulkoasioiden korkean edustajan kanssa esitystä toisesta vaiheesta. Ukraina-fasiliteetin maksatukset alkavat maaliskuussa. Puolustusteollisuuden vahvistamiseksi tarvitaan sekä lyhyen aikavälin toimia että pitkän aikavälin visiota. Komissio pöytää pian puolustusteollisuusstrategian ja puolustusinvestointiohjelman. Keskustelu Lähi-idästä on tärkeä. Komissio työstää kaikkia työlinjoja myös laajentumisen osalta.

Käytiin täysi pöytäkierros, jossa vahva tuki selityksin varustetulle esityslistalle.

Ukraina

Ukrainaa pidettiin laajalti Eurooppa-neuvoston tärkeimpänä aiheena. Joulu- ja helmikuun Eurooppa-neuvostojen momentumia on ylläpidettävä. Helmikuun Eurooppa-neuvostossa sovitun mukaisesti painotettiin tarvetta edetä pikaisesti Euroopan rauhanrahaston (EPF) kautta annettavan sotilaallisen tuen vahvistamisessa. 13. pakotepaketin hyväksyminen ja pakotteiden kiertämisen estäminen on tärkeää. Esille tuotiin myös valmiutta lähteä pikaisesti edistämään 14. pakotepakettia. Työtä pysäytettyjen varojen osalta jatkettava määrätietoisesti.

Turvallisuus ja puolustus

Turvallisuutta ja puolustusta pidettiin tärkeänä kokonaisuutena Eurooppa-neuvoston keskusteluun, ei vain Ukrainan tuen osalta vaan myös laajemmin. Esille nostettiin, että puolustusteollisuuden vahvistamisessa on huomioitava pk- ja startup-yritysten merkitys sekä kytkökset innovaatioihin ja kilpailukyvyn edistämiseen. Esille nostettiin myös muun muassa EU–Nato-yhteistyö ja -koordinaatio.

Lähi-itä

Keskustelua Eurooppa-neuvostossa pidettiin tervetulleena. Moni viittasi edellispäivän keskusteluun ulkoasiainneuvostossa. EU:n yhtenäisyyden merkitystä korostettiin.

Muut asiat

Komission toivottiin raportoivan pian Ukrainan ja Moldovan sekä Bosnia-Hertsegovinan edistymisestä niiltä edellytetyissä uudistuksissa.

Eurooppa-neuvoston toivottiin keskustelevan myös EU–Turkki-suhteista, muuttoliikkeen ulkoisesta ulottuvuudesta ja maataloudesta.

Lisäksi korostettiin huhtikuun ylimääräisessä Eurooppa-neuvostossa (17.–18.4.) käytävän kilpailukyky- ja sisämarkkinakeskustelun merkitystä. Keskustelu tulisi valmistella hyvin.

Suomi korosti, että ensisijaisena tavoitteena on ennustettavan ja pitkän aikavälin tuen varmistaminen Ukrainalle. Sotilaallisesta lisätuesta Ukrainalle Euroopan rauhanrahaston puitteissa on sovittava maaliskuun alussa, kuten helmikuun Eurooppa-neuvosto pyysi. Venäjään kohdistuvia pakotteita tulee lisätä ja ponnisteluja pakotteiden kiertämisen estämiseksi tehostaa, erityisesti sotilassektoria hyödyttävien kriittisten tuotteiden osalta. Eurooppa-neuvostossa tulee käydä perusteellinen keskustelu turvallisuudesta ja puolustuksesta. EU:n puolustusyhteistyön syventämistä on jatkettava, ja Euroopan on otettava enemmän vastuuta omasta puolustuksestaan. Vahva Eurooppa edistää myös euroatlanttista turvallisuutta. Euroopan puolustusteollisuuden kapasiteettia tulee vahvistaa ja ampumatarvikkeiden tuotantoa lisätä. Pk-yritysten tulisi osallistua aktiivisesti tähän työhön. EU tarvitsee kokonaisvaltaisen ja koordi-

noidun lähestymistavan kriisivarautumiseen (kokonaisvaltaiseen turvallisuuteen pohjautuva varautumisunioni). Huhtikuussa on tärkeää käydä perusteellinen keskustelu kilpailukyvystä ja sisämarkkinoista.

Oikeusvaltioperiaate Puolassa: SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen perusteltu ehdotus

Puheenjohtaja totesi Puolaa koskevan menettelyn pohjautuvan komission vuonna 2017 antamaan perusteltuun ehdotukseen. Puolaa on kuultu yleisten asioiden neuvostossa tähän mennessä yhteensä kuusi kertaa. Lisäksi on saatu tilannekatsauksia ja käyty näkemystenvaihtoa. Tällä kertaa asia on neuvoston asialistalla Puolan omasta pyynnöstä.

Puolan oikeusministeri Adam Bodnar kertoi neuvostolle uudistuksista, joita Puolan hallitus on jo toteuttanut ja aikoo toteuttaa artiklan 7 mukaisessa menettelyssä esiin tuotujen kysymysten ratkaisemiseksi. Uuden hallituksen tavoitteena on vahvistaa unionin yhteisiä arvoja ja oikeusvaltioperiaatetta. Hallitus aikoo toteuttaa pikaisesti tarvittavat toimet, jotta Puolaa koskeva artiklan 7 mukainen menettely voitaisiin päättää. Luvassa on mm. kansallisen tuomarineuvoston jäsenvalintaan ja perustuslakituomioistuimen riippumattomuuteen liittyviä toimia. Lisäksi tullaan edistämään EU:n tuomioistuimen (EUT) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) tuomioiden täytäntöönpanoa. Toimintasuunnitelman täytäntöönpano edellyttää kärsivällisyyttä ja kattavaa arviointia. Oikeusvaltioperiaatteesta on pidettävä kiinni myös havaittuja ongelmia korjatessa. Puola käy tiivistä vuoropuhelua komission kanssa.

Komissio (varapuheenjohtaja Jourová ja komissaari Reynders) antoi oman päivityksensä Puolan oikeusvaltiotilanteesta. Edellisen neuvostokeskustelun (marraskuu 2023) jälkeen Puolan uusi hallitus on kertonut sitoutuvansa oikeusvaltioperiaatteen palauttamiseen ja EUT:n ja EIT:n oikeuskäytännön täytäntöönpanoon. Puolan päättäväisyys havaittujen oikeusvaltio-ongelmien ratkaisemiseksi on tervetullutta, ja sen esittelemä toimintasuunnitelma muodostaa hyvän pohjan jatkotyölle. Uuden hallituksen täytyy käsitellä systeemisiä ongelmia, mikä tekee työstä haastavaa. Kansallisen tuomarineuvoston osalta on otettu joitakin askeleita aiheettomien kurinpitomenettelyiden osalta. Tämä on tärkeää myös elpymissuunnitelman lyhyen aikavälin virstanpylväiden täytäntöönpanossa. Komissio korosti myös muun muassa EU-oikeuden etusijaperiaatteen toteutumisen tärkeyttä. Komissio kannustaa ja on valmis tukemaan Puolaa, jotta työssä voitaisiin edetä mahdollisimman nopeasti. Myös uudistuksissa on toimittava sääntöjen mukaan. Komissio on valmis arvioimaan toimia tarvittaessa.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa Puolaa kiiteltiin laajasti sitoutumisesta ja päättäväisyydestä tarvittavien uudistusten toteuttamiseen. Puolan esittelemä toimintasuunnitelma nähtiin askeleena oikeaan suuntaan. Puolaa kannustettiin jatkamaan toimia, ja sen toivottiin informoivan neuvostoa etenemisestä toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa. Komission toivottiin arvioivan Puolan edistystä.

Suomi kiitti Puolaa toimintasuunnitelman esittelystä ja komissiota tilannepäivityksestä. Puola on tärkeä EU-kumppani. Olemme tyytyväisiä, että se on yhteistyössä komission kanssa ryhtynyt päättäväisiin toimiin havaittujen oikeusvaltiohuolien ratkaisemiseksi. Kansalaisen näkökulmasta katsottuna sääntöjen on oltava samat kaikille. Oikeusvaltioperiaate on keskeisessä asemassa jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen säilyttämisessä. Ilman oikeusvaltioperiaatetta EU ja sisämarkkinat eivät voi toimia. Oikeusvaltiopuutteet vaikuttavat suoraan kansalaisiin ja yritystoimintaan. Oikeuslaitoksen riippumattomuus on yhteiskuntiemme kulmakivi. Kansalaisten ja yritysten tulee voida luottaa, että riippumattomat tuomioistuimet ratkaisevat mahdolliset oikeusriidat. On hyvä, että suunnitellut uudistukset sisältävät myös EUT:n relevanttien tuomioiden täytäntöönpanon. EU-oikeuden yhdenmukainen soveltaminen on avainasemassa turvattaessa yritysten vakaata toimintaympäristöä sisämarkkinoilla. Oikeusvaltioperiaate on keskeisessä asemassa myös unionin laajentumisessa. Suomi kannusti Puolaa jatkamaan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa ja odotti kuulevansa lisää saavutetusta edistyksestä tulevissa kokouksissa.

Puheenjohtaja veti asiakohdan yhteen toteamalla, että neuvosto sai SEU 7 artiklan mukaisessa menettelyssä tilannekatsauksen oikeusvaltioperiaatteesta Puolassa. Neuvosto seuraa tiiviisti asian etenemistä.

Muut asiat

Muut asiat -asiakohdassa nostettiin lyhyesti esille Slovenian aloitteesta Montenegron edistyminen uudistuksissa, Ranskan aloitteesta demokratian suojeleminen ulkopuoliselta häirinnältä sekä Tanskan aloitteesta Ison-Britannian yksipuoliset toimet kalastuksessa.

Suomen edustajat
Ministeri Adlercreutz ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
6613/24

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite